

3. GALVENIE POLITIKAS PLĀNOŠANAS DOKUMENTI

3.1. EIROPAS SAVIENĪBAS POLITIKAS PLĀNOŠANAS DOKUMENTI

Mobilitāte ietver dažādas apakšnozares, ko attiecīgi reglamentē Līgums par Eiropas Savienības darbību. Šajā jomā ir izdoti daudzi ES normatīvie akti (regulas un direktīvas), kas atsevišķi tekstā nav analizētas.

Transporta nozare ir viens no ES darbības stūrakmeņiem, jo bez pieejamas, efektīvas un kvalitatīvas transporta sistēmas nav iespējama iedzīvotāju, preču un pakalpojumu kustība. Līdz ar to ES transporta politikas mērķis ir izveidot modernu infrastruktūru un pakalpojumus, kas ļauj šai kustībai notikt ātrāk un drošāk. Šajā kontekstā liela nozīme ir tehnoloģiju attīstībai, kas nodrošina videi draudzīgus un digitālus transporta risinājumus.

ES ir izstrādājusi politikas plānošanas dokumentus vairākās tautsaimniecības nozarēs. Turpmāk tekstā ir minēts galvenais politikas plānošanas dokuments - Eiropas Komisijas Baltā grāmata "Ceļvedis uz Eiropas vienoto transporta telpu – virzība uz konkurētspējīgu un resursefektīvu transporta sistēmu".

Baltā grāmata ir ES ilgtermiņa transporta politikas plānošanas dokuments. ES transporta politikas mērķis ir izveidot konkurētspējīgu un ilgtspējīgu transporta sistēmu līdz 2050. gadam. Tas nozīmē radīt sistēmu, kas veicina ES ekonomisko attīstību, paaugstina konkurētspēju un nodrošina augstas kvalitātes mobilitātes pakalpojumus, vienlaikus nodrošinot resursu efektīvu izmantošanu.

ES transporta politikas īstenošanai ir definēti 10 kritēriji (uzdevumi) konkurētspējīgas un resursefektīvas transporta sistēmas izveidei, lai līdz 2050. gadam samazinātu transporta nozares siltumnīcefekta gāzu (SEG) emisijas par 60% (salīdzinot ar 1990. gadu; 20% salīdzinājumā ar 2008. gadu). Šie uzdevumi ir apkopoti trīs kritēriju grupās:

- Jaunu un ilgtspējīgu degvielu un vilces sistēmu izstrādāšana un ieviešana (tradicionālās degvielas automobiļu īpatsvara samazināšana pilsētas transportā, degvielas ar zemu oglekļa saturu īpatsvara palielināšana aviācijā un jūras transportā);
- Multimodālo loģistikas ķēžu veiktspējas optimizēšana, tostarp plašāk izmantojot energoefektīvākus transporta veidus. Vairāki plānotie pasākumi attiecas uz jūras transportu;
- Transporta un infrastruktūras izmantošanas efektivitātes palielināšana ar informācijas sistēmām un uz tirgu balstītām iniciatīvām (gaisa satiksmes vadības, kā arī sauszemes un ūdens transporta vadības sistēmu ieviešana).

Šajā tematiskās darba grupas profilā nav apskatīti jautājumi, kas attiecas uz energoefektīvu un videi draudzīgu transporta politiku (t.sk. gājējiem un velosipēdistiem piemērotu vidi, kas atbilst 3. apakšgrupai "Gājēji un velo infrastruktūra" un iekļauts TDG profilā "Vide"), kā arī satiksmes drošību (iekļauts TDG "Drošība" profilā).

3.2. NACIONĀLĀ LĪMEŅA POLITIKAS PLĀNOŠANAS DOKUMENTI

3.2.1. LATVIJAS ILGTSPĒJĪGAS ATTĪSTĪBAS STRATĒGIJA LĪDZ 2030. GADAM

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam (Latvija 2030) ir valsts galvenais ilgtermiņa politikas plānošanas dokuments, kas ietver visas tautsaimniecības nozares. Šo stratēģiju ir apstiprinājusi Saeima, un tai ir likuma spēks. Saskaņā ar Attīstības plānošanas sistēmas likumu Latvija 2030 ir augstākais valsts attīstības

plānošanas dokuments, kam ir pakārtoti vidējā termiņa tautsaimniecības nozaru un teritoriju attīstības politikas dokumenti.

Tabulā nr. 3.1. iekļauts Latvija 2030 prioritāšu, rīcības virzienu un indikatoru apraksts, kuras attiecas uz mobilitātes nozari TDG apakštēmu griezumā. Latvija 2030 prioritātes atbilst trim apskatītajām TDG apakštēmām: "1. Autoceļu un sakaru infrastruktūra", 2. "Sabiedriskais transports" 4. "Ārējā mobilitāte".

TABULA nr. 3.1. LATVIJA 2030 PRIORITĀTES, KAS ATTIECAS UZ MOBILITĀTES NOZARI

Prioritāte	Attīstības virziens/Rīcības virziens	Risinājums	Prioritātes indikatori, kas attiecas uz mobilitātes politiku			
1. APAKŠTĒMA "AUTOCEĻU UN SAKARU INFRASTRUKTŪRA"						
6. Telpiskās attīstības perspektīva	Sasniedzamības uzlabošana/ Autoceļu tīkla attīstība	(293) Valsts autoceļu kvalitāte jāpaceļ līdz tādām līmenim, kas nodrošina ērtu, ātru un drošu pārvietošanos, samazina nepieciešamo ceļojuma laiku pa starptautiskas un nacionālas nozīmes autoceļiem. Jānodrošina visu valsts reģionālo autoceļu iekļūmums ar melno segumu, kā arī ievērojami jāpalielina ar melno segumu iekļāto vietējo valsts un pašvaldību autoceļu īpatsvars, savienojot apdzīvotās vietas lauku teritorijās. Tādējādi tiks sekmēta novadu attīstība un iedzīvotāju dzīves kvalitātes uzlabošanās, garantējot lauku teritoriju iedzīvotājiem nepieciešamās mobilitātes iespējas jebkuros apstākļos.	Indikators	Bāzes vērtība	2030	Avots, bāzes vērtības gads
			Autoceļi ar melno segumu no reģionālajiem valsts autoceļiem	75,4%	100 %	VAS "Latvijas valsts ceļi", 2009
			Autoceļi ar melno segumu no vietējiem valsts autoceļiem	19,8	>50	VAS "Latvijas valsts ceļi", 2009
2. APAKŠTĒMA "SABIEDRISKAIS TRANSPORTS", 4. APAKŠTĒMA "ĀRĒJĀ MOBILITĀTE"						
6. Telpiskās attīstības perspektīva	Sasniedzamības uzlabošana/ Transporta infrastruktūras plānošana	(289) Lai nodrošinātu tālredzīgu transporta infrastruktūras un pakalpojumu plānošanu Rīgas un Pierīgas teritorijai, nepieciešams izstrādāt un konsekventi īstenot Rīgas un Pierīgas mobilitātes plānu, un <u>izvērtēt nepieciešamību izstrādāt reģionāla līmeņa mobilitātes plānus arī citiem reģioniem.</u>				
	Sasniedzamības uzlabošana/ Ilgtspējīgas sabiedriskā transporta sistēmas veidošana	(291) Starp nacionālās un reģionālās nozīmes centriem jānodrošina sabiedriskais transports ... sniedzot iespējas lauku teritoriju iedzīvotājiem nokļūt pakalpojumu sniegšanas vietās. Sabiedriskā transporta maršrutu plānošanā jāņem vērā ne tikai kvantitatīvais rādītājs – iedzīvotāju skaits, bet arī iedzīvotāju tiesības saņemt līdzvērtīgus sabiedriskā transporta pakalpojumus visos reģionos.				

Prioritāte	Attīstības virziens/Rīcības virziens	Risinājums	Prioritātes indikatori, kas attiecas uz mobilitātes politiku			
	Sasniedzamības uzlabošana/ Dzelzceļa transporta attīstība	(298) Nepieciešams uzlabot dzelzceļa infrastruktūru maršrutos starp Rīgu un nacionālas nozīmes centriem, lai samazinātu ceļojumam nepieciešamo laiku.				
	Sasniedzamības uzlabošana/ Gaisa satiksmes attīstība	(301) Latvijas reģionālās attīstības veicināšanai ieteicams izmantot Liepājas, Ventspils un Daugavpils lidostu potenciālu. Tām jākalpo kā Baltijas jūras reģiona mēroga gaisa satiksmes mezgliem, nodrošinot gaisa satiksmi ar citām Baltijas jūras reģiona galvaspilsētām un lielākajām pilsētām, tāpēc nākotnē tās jāveido par nacionālas nozīmes lidostām. Nacionālo lidostu attīstība būs svarīga tūrisma un uzņēmējdarbības veicināšanai ne tikai reģionālā un nacionālā līmenī, bet arī transnacionālai sadarbībai.				

Avots: Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2030. gadam

3.2.2. NACIONĀLĀ ATTĪSTĪBAS PLĀNA 2021.–2027. GADAM PROJEKTS

Latvijas Nacionālais attīstības plāns ir galvenais Latvijas vidēja termiņa plānošanas dokuments, ko apstiprina Saeima, un kas ir pamats attiecīgā plānošanas perioda Eiropas strukturālo un investīciju fondu programmēšanai. Šobrīd izstrādes stadijā ir Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021.–2027. gadam (NAP2027). NAP 2027 stratēģisko mērķu daļas sabiedriskā apspriešana tika pabeigta 2019. gada 25. novembrī. Par NAP2027 izstrādi atbild Pārresoru koordinācijas centrs (PKC).

2020. gada 25. februārī NAP2027 gala redakcijas projekts tika izskatīts Ministru kabinetā. NAP2027 iesniegšana Saeimai ir plānota 2020. gada pirmajā ceturksnī. Būtiska NAP2027 izstrādes sastāvdaļa ir investīciju priekšlikumu izvērtēšana, kas attiecīgi noteiks NAP2027 iekļaujamās aktivitātes.

TABULA NR. 3.2. NAP2027 PRIORITĀTES, RĪCĪBAS VIRZIENI UN INDIKATORI, KAS ATTIECAS UZ MOBILITĀTES NOZARI

Prioritāte	Prioritātes mērķis	Rīcības virziens	Rīcības virziena mērķis	Rīcības virziena uzdevumi	Rīcības virziena indikatori					
1.APAKŠTĒMA "AUTOCEĻU UN SAKARU INFRASTRUKTŪRA", 2.APAKŠTĒMA "SABIEDRISKAIS TRANSPORTS", 4.APAKŠTĒMA "ĀRĒJĀ MOBILITĀTE (OSTA, LIDOSTA, DZELZCĻŠ)										
Kvalitatīva dzīves vide un teritoriju attīstība	Dzīves vides kvalitātes uzlabošana līdzsvarotai reģionu attīstībai	Tehnoloģiskā vide un pakalpojumi	[293] Integrēta, ilgtspējīga transporta sistēma, kas sniedz kvalitatīvas cilvēku un kravu mobilitātes iespējas visā valsts teritorijā, nodrošina gan vietējo sasniedzamību, izmantojot dzelzceļu kā sabiedriskā transporta mugurkaulu, gan arī starptautisko savienojamību, pilnībā iekļaujoties ES pamattīklā (<i>Rail Baltica</i>) un nodrošinot pamattīkla un visaptverošā tīkla sasaisti.	[312] Multimodāla sabiedriskā transporta tīkla ar dzelzceļu kā sabiedriskā transporta "mugurkaulu" izveidošana, integrējot <i>Rail Baltica</i> esošajā valsts un pašvaldību transporta tīklā, veidojot multimodālus transporta un pasažieru pārsēšanās mezglus, veicinot reģionu sasniedzamību, iedzīvotāju mobilitāti un vides pieejamību, turpinot dzelzceļa elektrifikāciju, vienlaikus attīstot drošu autoceļu un ielu infrastruktūru, un nodrošinot ērtus savienojumus starp vilciena un autobusu reisiem, visās darbībās nodrošinot pieklūstamības prasības.	Indikators	Bāzes gads	Bāzes gada vērtība	2024	2027	Avots
					Transporta infrastruktūras indekss	2019	52/57,3	47/58,0	46/59,0	Globālās konkurētspējas indekss (2A)
				[313] Starptautiskās savienojamības uzlabošana, īstenojot <i>Rail Baltica</i> projektu, tālāk attīstot starptautisko lidostu "Rīga" un vienlaikus paaugstinot tranzīta pakalpojumu konkurētspēju un jaunu tirgu apguvi, veidojot Rīgu par nozīmīgu un modernu multimodālu						

				transporta mezglu, tai skaitā uzlabojot infrastruktūru, tādējādi palielinot Eiropas vienotā transporta tīkla produktivitāti un sekmējot vides mērķu ievērošanu						
				[315] Eiropas Savienības savienojamības mērķiem atbilstoša platjoslas elektronisko sakaru tīkla izveidošana, attīstot "vidējās jūdzes" un "pēdējās jūdzes" elektronisko sakaru tīklu infrastruktūru un izveidojot platjoslas kartēšanu.	Digitālās ekonomikas un sabiedrības indekss	2019	17	15	13	EK

Avots: NAP2027 gala redakcijas projekts, 25.02.2020

Lai arī tas nav minēts NAP2027 pamattekstā, šī dokumenta pielikumā ir iekļauts uz Rīcības virziena "Tehnoloģiskā vide un pakalpojumi" 313. uzdevumu attiecināms pasākums "Liepājas lidostas attīstība, 2.kārta".

NAP2027 vīzija par Latvijas nākotni 2027. gadā: fundamentālas pārmaiņas un izaugsme četros virzienos – vienlīdzīgas tiesības, dzīves kvalitāte, zināšanu sabiedrība un atbildīga Latvija.

NAP 2027 stratēģiskie mērķi: vienlīdzīgas iespējas, produktivitāte un ienākumi, sociālā uzticēšanās, reģionālā attīstība.

3.2.3. REĢIONĀLĀS POLITIKAS PAMATNOSTĀDNES 2021.-2027. GADAM

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija (VARAM) ir izstrādājusi Reģionālās attīstības pamatnostādņu projektu 2021.-2027. gadam (RPP2027). Šī politikas plānošanas dokumenta mērķis ir veicināt visas Latvijas teritorijas izaugsmi. RPP2027 ir vidēja termiņa politikas plānošanas dokuments, kas nosaka Latvijas reģionālo politiku septiņiem gadiem.

Reģionālās politikas galvenais mērķis ir reģionu potenciāla attīstība un ekonomisko atšķirību mazināšana, stiprinot to iekšējo un ārējo konkurētspēju, kā arī nodrošinot teritoriju specifikai atbilstošus risinājumus apdzīvojuma un dzīves vides attīstībai. Būtiskākie jaunās reģionālās politikas principi ir teritoriālā pieeja atbalsta sniegšanā, tematiskā koncentrācija un viedu risinājumu principa piemērošana attīstības plānošanā un projektu īstenošanā.

Atbalstu paredzēts sniegt visiem plānošanas reģioniem un pašvaldībām, priekšroku un lielāku atbalstu sniedzot reģioniem ar zemākiem attīstības rādītājiem, tādējādi mazinot atšķirības starp reģioniem. Atbalsts paredzēts attīstības centriem (Liepāja ir attīstības centrs, turklāt uzsvars tiek likts uz attīstības centru un apkārtējo teritoriju sadarbību), lauku teritorijām, Rīgas metropoles areālam, Baltijas jūras piekrastei un Austrumu pierobežai, kas, atbilstoši Stratēģijai 2030, ir definētas kā reģionālās attīstības mērķa teritorijas.

RPP2027 tematiskā koncentrācija ietver divus apakšmērķus:

- **A. “Uzņēmējdarbības vides uzlabošana reģionos”**
- **B. “Pakalpojumu efektivitātes uzlabošana reģionos”.**

RPP2027 attiecas uz iekšējās mobilitātes jautājumu risināšanu, kas atbilst B. apakšmērķim. B.2. rīcības virziens “Sasniedzamība un dzīves vide reģionos” ietver šādus uz mobilitātes veicināšanu attiecināmus uzdevumus:

- B.2.1. Reģionālā sasniedzamība un transports pēc pieprasījuma (attiecas uz TDG 2. apakštēmu “Sabiedriskais transports”);
- B.2.2. Valsts vietējās nozīmes ceļu attīstība (attiecas uz TDG 1. apakštēmu “Autoceļu un sakaru infrastruktūra”);
- B.2.4. “Pašvaldību ceļu un ielu infrastruktūras attīstība” (attiecas uz TDG 1. apakštēmu “Autoceļu un sakaru infrastruktūra”).

3.2.4. ADMINISTRATĪVI TERITORIĀLĀS REFORMAS PROJEKTS

VARAM ir izstrādājusi Latvijas administratīvi teritoriālās reformas projektu. Atbilstoši šim projektam sākotnēji bija paredzēts izveidot Liepājas novadu, kurā ietilpst Liepājas pilsēta (republikas pilsēta), un Aizputes, Durbes, Grobiņas, Nīcas, Pāvilostas, Priekules, Rucavas un Vaiņodes novadi.

Saeima plāno pieņemt grozījumus Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likumā ar jauno pašvaldību iedalījumu līdz 2020. gada vidum, lai nākamās pašvaldību vēlēšanas (2021. gada jūnijā) notiktu jauno pašvaldību teritorijās.

Saeimā 1. lasījumā (07.11.2019.) pieņemtie grozījumi Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likumā paredz Liepājas saglabāšanu kā atsevišķu republikas pilsētu, izveidojot Lejaskurzemes novadu ar Aizputes, Durbes, Grobiņas, Nīcas, Pāvilostas, Priekules, Rucavas un Vaiņodes novadiem. Līdz ar to, VARAM piedāvājums par apvienota Liepājas novada izveidi turpmāk tekstā nav apskatīts.

3.2.5. REĢIONĀLĀ LĪMEŅA POLITIKAS PLĀNOŠANAS DOKUMENTI

Atbilstoši Teritorijas attīstības plānošanas likumam par plānošanas reģionu politikas plānošanas dokumentu izstrādi ir atbildīgi plānošanas reģioni.

Kurzemes plānošanas reģions ir izstrādājis ir Kurzemes plānošanas reģiona Ilgtspējīgas attīstības stratēģiju 2015.-2030. gadam un Kurzemes plānošanas reģiona Attīstības programmu 2015.-2020. gadam.

Kurzemes plānošanas reģiona Attīstības padomes 17.12.2019. rakstiskajā procedūrā nr. 03/19 pieņemts lēmums "Par Kurzemes plānošanas reģiona Attīstības programmas 2021.-2027. gadam izstrādes uzsākšanu un darba uzdevuma apstiprināšanu". Kurzemes plānošanas reģiona Attīstības programmu 2021.-2027. gadam (KPR2027) paredzēts apstiprināt līdz 2021. gada martam.

Uz nozares profila izstrādes brīdi Attīstības pārvaldes rīcībā nav informācijas par KPR2027 plānotajiem uzstādījumiem, taču Liepājas pilsētas attīstības programmas 2021.-2027. gadam izstrādes ietvaros nepieciešams sekot līdz KPR2027 izstrādei, kā arī prioritātēm un rīcības virzieniem attiecībā uz mobilitātes jomu.

3.3. LIEPĀJAS PAŠVALDĪBAS POLITIKAS PLĀNOŠANAS DOKUMENTI

Galvenie spēkā esošie Liepājas pašvaldības politikas plānošanas dokumenti ir Liepājas IAS2030 un Liepājas AP2020. Politikas plānošanas dokumenti attiecībā uz mobilitātes nozari Liepājas pašvaldībā līdz šim brīdim nav izstrādāti.

Jāpiebilst, ka Liepājas speciālās ekonomikas zonas pārvalde ir izstrādājusi un apstiprinājusi Liepājas speciālās ekonomiskās zonas attīstības plānu 2018. - 2035. gadam. Šajā dokumentā ir skarti ārējās mobilitātes jautājumi, kas attiecas uz Liepājas ostas un lidostas attīstību.

Papildus iepriekš minētajam katra Liepājas pašvaldībai piederošā kapitālsabiedrība (piemēram, SIA "Liepājas tramvajs", SIA "Liepājas autostāvvietas", SIA "Aviasabiedrība "Liepāja" u.c.) ir izstrādājusi uzņēmuma vidēja termiņa attīstības stratēģiju, ko ir apstiprinājis uzņēmuma kapitāldaļu turētājs.